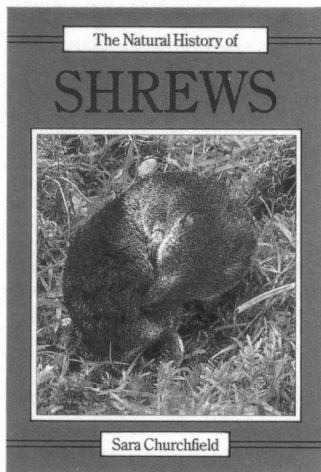

BOEK BESPREKING

Spitsmuizen

In Nederland en België zijn spitsmuizen vertegenwoordigd door drie geslachten: *Sorex*, *Crocidura* en *Neomys*. Goede literatuur hierover is schaars. Met het nieuwe deel over spitsmuizen van de serie "The Natural history of..." is daar zeker verandering in gekomen. De opzet is gelijk aan voorgaande delen van de serie (over mollen, eekhoorns, walvissen, otters e.a.); geen naslag- maar leeswerk. Het boek gaat vooral in op gedragsecologische aspecten. Zo komen de levenswijze, sociale structuur, foerageerstrategieën, voedselkeuze, energie-huishouding, habitat-voorkeuren en communicatie/oriëntatie ruim aan bod in dit boek. Bij ieder hoofdstuk worden vooral de ons bekende soorten (water-, bos- en tweekleurige-, huis- en veldspits) besproken, waarbij bevindingen ten aanzien van andere spitsmuis-soorten worden aangehaald. Zo'n opzet heeft al gauw de neiging rommelig te worden, maar de auteur is er zeker in geslaagd een waardevol, prettig leesbaar boek te presenteren, dat boordevol interessante informatie staat. Onderwerpen als concurrentie tussen bosspits en tweekleurige spitsmuis, het gebruik van ultrasone geluiden om zich te oriënteren, het vrijwel ontbreken van spitsmuizen in Zuid-Amerika, en nog vele andere 'details' maken het boek om te verslinden als een roman. Het boek is opgefrist met enkele mooie zwart-wit foto's van David Hosking.

Kees Kapteyn

pagina's. Ingebonden: prijs f 68,50. Christopher Helm Ltd./Kent. In de boekhandel. ISBN 0-7136-8012-1.

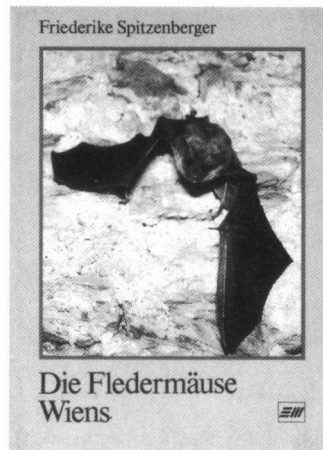
Vleermuizen in Vienna

In Oostenrijk zijn 24 soorten vleermuizen aangetroffen. Daarvan komen er 16 in Wenen voor; één soort (grote hoefijzerneus) is inmiddels verdwenen. De 'vlederfauna' wordt vergeleken met die van andere steden als Praag, Berlijn en Basel. Een grootscheeps onderzoek van zolders en kelders van grotere gebouwen (inclusief alle alleenstaande gebouwen in het buitengebied) en enkele mistnetvangsten leverden de gegevens voor Wenen. Ultrasoon-ontvangers zijn wel gebruikt, maar vanwege de problemen die de determinaties opleverden, zijn waarnemingen middels deze methode niet opgenomen. Het is daarom niet verrassend dat van gebouwbewoners als de kleine hoefijzerneus en vale vleermuis kraamkolonies zijn ontdekt, en van de boombewonende soorten geen enkele. Het voorkomen van de

laatst is dan ook zwaar onderschat, doordat ze alleen vastgesteld werden door vangsten met mistnetten. Van baarden brandt's vleermuis werd een gecombineerde kraamkolonie op een zolder gevonden. Opvallende details worden vermeld bij de rosse vleermuis; hiervan worden in het najaar invasies van groepen van enkele honderden individuen in gebouwen beschreven. Rosse vleermuizen zouden in november (bij temperaturen van +2 °C) op enkele plekken in groepen (tot circa 50 dieren) een "massabalts" uitvoeren. Het boek is voorzien van fraai verzorgde verspreidingskaarten en goede foto-illustraties.

Kees Kapteyn

Spitzenberger, F., 1990. Die Fledermause Wiens. Hardback, 71 pagina's. Ingebonden: prijs: ATS 221,- (= f35,-). J&V Edition Wien Verlagsges. MBH, Wien. ISBN 3-85058-045-8.

Vleermuis-onderzoek in Noord-Holland

Reeds vóórdat het vleermuis-atlasproject in 1987 een aanvang nam, werd in Noord-Holland onderzoek naar vleermuizen verricht. In het jaarverslag 1990 van de VLEN in Noord-Holland wordt in een serie artikelen een indruk van enkele resultaten gegeven: verslagen van inventarisaties, overzicht van wintertellingen,

S.Churchfield, 1990. The natural history of shrews. Hardback, 178

opvallende waarnemingen en artikelen die vele jaren onderzoek samenvatten (Amsterdamse Waterleidingduinen). Een overzicht van wat het atlasproject tot op heden heeft opgeleverd, met een verantwoording over de volledigheid van de inventarisatie geven een indruk van een fanatieke en overdachte aanpak.

Reinier Akkermans

Kapteyn, K. (red.), 1991. Vleermuisonderzoek in Noord-Holland: jaarverslag 1990. Paperback, 66 pagina's. ISBN 90-74004-01-6. Te bestellen door storting van f 3,50 + f 5,- porto op postgiro 2050298 ten name van Veldwerkgroep VZZ te Grootebroek (NL) onder vermelding van 'Jaarverslag VLEN/NH'.

van het boek. Veel effecten worden toegelicht aan de hand van praktijkvoorbeelden in natuurreservaten in Nederland en Vlaanderen. De verschillende diergroepen blijven echter niet onderbelicht. Zo komen de zoogdieren aan bod in een hoofdstuk geschreven door Zoogdier-redakteur Piet van der Reest.

Met dit boek in de hand kan elke natuurliefhebber zelf constateren wat er mis is met het milieu. Het uitbrengen van dit boek door de Stichting Natuur & Milieu (samen met 20 natuur- of milieuorganisaties) is een bijzonder goed initiatief dat hopelijk vele ogen opent.

Reinier Akkermans

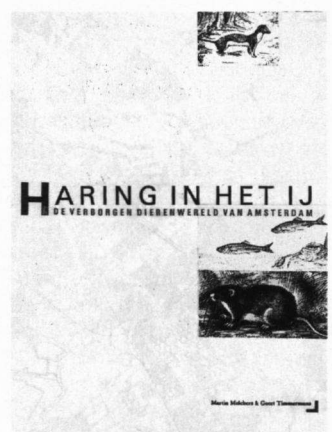
Rolf Roos & Volkert Vintges (redactie), 1991. Het milieu van de natuur. Paperback, 240 bladzijden, prijs f 19,90. ISBN 90.70211 50 5. Uitgave Stichting Natuur & Milieu, Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht.

Het boek 'Het milieu van de natuur' krijgt u van ons gratis als u drie betalende Zoogdier-abonnees werft. Voor meer informatie zie de achterpagina.

De zoogdieren van Amsterdam

Het is al weer heel wat jaren geleden dat de heer Scheygrond, één van de oprichters van de VZZ, mij op een vergadering een aflevering van Lutra uit 1961 in handen drukte als welkomstgeschenk. Ik had mij zojuist opgegeven als lid. Waarom kreeg ik dat kadootje? Toentertijd woonde ik in Amsterdam en de betreffende Lutra handelde geheel over de zoogdieren in en rond deze stad. Precies dertig jaar na het verschijnen van dat overzicht wordt er nu een nieuwe publicatie aan de zoogdieren van de hoofdstad gewijd. Maar ook andere, min of meer verborgen levende diergroepen komen uitgebreid aan bod: reptielen, amfibieën, vissen en kreeftachtigen.

Onder de titel 'Haring in het

IJ - de verborgen dierenwereld van Amsterdam geeft de Stadsdrukkerij een boek uit, dat het levenswerk is van twee echte Amsterdammers, Martin Melchers en Geert Timmermans. Van 1985 tot 1990 inventariseerden zij 414 vierkante kilometer. Dit is grofweg het gebied tussen Ruigoord, Holy-sloot, Nigtevecht en Aalsmeer. Fuiken werden gelicht, netten door het water geslagen, zonnige spoordijken afgezocht en talloze muizevallen gezet, tot midden in de oude stad toe.

Ten opzichte van 1961 is er veel veranderd. Zo kon nu met hulp van de bat-detectors van de Vleermuiswerkgroep overal in en om de stad de aanwezigheid van vleermuizen worden aangetoond, terwijl men eertijds was aangewezen op enkele doodgevonden exemplaren. Huisspitsmuis (ook in Noord), dwergspitsmuis, waterspitsmuis (1 ex), rosse woelmuis (heel veel), aardmuis (weinig), muskusrat, vos (zowel oprukend vanuit het westen als vanuit het oosten) en ree zijn nu voor het eerst vastgesteld. Dwaalgasten als das en boomarter werden als verkeersslachtoffer gevonden. Kortom, een dik boek vol wetenswaardigheden en aardige anekdotes, plus tips voor het beheer van het schaarse stadsgroen. Voer voor stadsecologen.

Jaap Mulder

Het milieu van de natuur

De natuur en het milieu waren eigenlijk twee gescheiden werelden. Natuurliefhebbers weten meestal weinig van de milieuproblematiek. Andersom geldt dat evenzeer. Het boek 'het milieu van de natuur' doorbreekt deze barrière. In de vorm van een handboek maakt het natuurmensen mogelijk directe effecten van milieuvloeden op de natuur te onderkennen. Heel concreet gaat het boek in op de effecten die verzuring, vermisting en verdroging op de natuur hebben. Het duidelijkst zichtbaar zijn de effecten op de vegetatie. Dit vormt dan ook de hoofdmoot